

मक्यावरील अमेरिकन लष्करी अळीचे कस आठवड्यानुसार व्यवस्थापन

प्रा. वैभव गिरी

सहाय्यक प्राध्यापक (कृषि कितकशास्त्र विभाग)
रामकृष्ण बजाज कृषि महाविद्यालय, पिपरी-वर्धा

अमेरिकन लष्करी अळी ही मूळची अमेरिकेतील आहे. या किडीची अळीचा मका, ज्वारी, भात, ऊस, भाजीपाला सारखी ७०-८० पेक्षा जास्त पिकावर प्रादुर्भाव आढळून येतो. सन २०१६ मध्ये या किडीचा आफ्रिका खंडात सर्वात प्रथम प्रादुर्भाव दिसून आला. सन २०१८ मध्ये ही किड भारत व श्रीलंकेत आढळून आली आहे. तेव्हापासून या किडीचा प्रादुर्भाव आपल्या देशात व महाराष्ट्रातही दिवसेंदिवस वाढतच आहे.

किडीची ओळख व प्रादुर्भावाची लक्षणे:

पहिली अवस्था - अंडी अवस्था (२ ते ३ दिवस): अंडी समुहात पानावर किंवा खोडावर सुद्धा घातली जातात. त्यावर पतंगाच्या पांढऱ्या केसांचा थर दिला जातो.

दुसरी अवस्था - अळी अवस्था (१२ ते २० दिवस): अळी पानाच्या खालचा भाग खरवडून खाते व खाली चिकट धाग्याच्या सहाय्याने लोंबकळते आणि वान्याने उडून जवळच्या झाडावर पोहचते. अळीच्या डोक्यावर उलटा Y आकाराचे चिन्ह दिसते. अळी कोवळी पाने खाऊन पोंग्यात शिरून खाते. त्यामुळे पाने कुरतडल्या सारखी दिसतात. अळीची विष्टा पोंग्यात मोठ्या प्रमाणात दिसून येते. वाळलेली विष्टा लाकडाच्या भुश्यासारखी दिसते. पिकाच्या वाढीच्या नंतरच्या कालावधीत कणसाभोवतीची कोवळी पाने खाते व त्या नंतर कोवळे दाणे खाते.

तिसरी अवस्था - कोष अवस्था (१२ ते १५ दिवस): अळी पिकावरून जमिनीवर पडते व जमिनीखाली कोषात जाते. जमिन घट्ट असेल तर जमिनीवर पिकांचे अवशेषांच्या खाली पण जमिनीवर कोषात जाते. कणसातील अळी कणसातच कोषात जाते. जमिनीतील अळी कोषाभोवती मातीचा थर लपेटून घेते. कोष सर्वसाधारणपणे २० मी. मी. लांबीचा असतो.

चौथी अवस्था - पतंग अवस्था (१४ ते २१ दिवस): पतंग रात्री सक्रीय असतात आणि दिवसा लपून बसतात. दिवसा पिकाच्या पानांच्या मध्ये पतंग लपून बसतात. पतंग एका रात्रीत १०० किमी पर्यंत उडत जाऊ शकतो. मादी पतंग पुंजक्यात अंडी घालते एका पुंजक्यात १०० ते २०० अंडी असू शकतात. मादी पतंग ७ ते १० पुंजक्यात अंडी घालते. एक मादी २ ते ३ आठवड्यात सर्वसाधारणपणे १५०० ते २००० अंडी घालते.

अमेरिकन लष्करी अळी नियंत्रणासाठी रासायनिक कीटकनाशक फवारणी:

पहिली पिक अवस्था: उगवणी नंतर ०-२ आठवडे:

नुकसान पातळी: शक्य असल्यास अंडीपूज गोळा करून नष्ट करावे. १ पतंग प्रती कामगंध सापळ्यामध्ये आढळून

आल्यास किंवा ५ % किडग्रस्त झाडे आढळून आल्यास. पहिली फवारणी ५ % निंबोली अर्क. दुसरी फवारणी १० % पेक्षा जास्त प्रादुर्भाव आढळून आल्यास करावी. स्पिनेटोरम ११.७ % एस.सी. ४ मि.ली. / १० लिटर पाणी किंवा इमामेवटीन बेनझोएट ५ % एस.सी. ३ ग्रॅम / १० लिटर पाणी किंवा थायमेटोक्झाम १२.६ % + लॅम्म्डा सायलोथीन ९.५ % २० मि.ली. / १० लिटर पाणी.

दुसरी अवस्था: उगवणी नंतर २-४ आठवडे:

नुकसान पातळी: प्रादुर्भाव दिसताच शेंड्यात (पोंग्यात) वाळू टाकावी त्यामुळे अळी शेंडा खात नाही बाजूची पाने खाते. किडीची अंडी दिसताच ट्रायकोग्रामाची अंडी १.२५ लाख प्रती हेक्टर लावावे. ५ - १० % किडग्रस्त झाडे आढळून आल्यास कितकनाशक फवारणी करावी. पहिली फवारणी बॅसिलस थुरिजिनसिस २० ग्रॅम किंवा बिन्हेरीया बॅसियाना ४० ग्रॅम किंवा नोमुरीया रिटाई ४० ग्रॅम / १० लिटर पाणी. दुसरी फवारणी- क्लोरॅन्ट्रिनीलीप्रोल १८.५ % एस.सी. ४ मि.ली. / १० लिटर पाणी किंवा स्पिनेटोरम ११.७ % एस.सी. ५ मि.ली. / १० लिटर पाणी किंवा प्रोफेनोफोस ५० % ई.सी. २० मिलि / १० लिटर पाणी किंवा थायमेटोक्झाम १२.६ % + लॅम्म्डा सायलोथीन ९.५ % २५ मि.ली. / १० लिटर पाणी.

तिसरी अवस्था: उगवणी नंतर ४-७ आठवडे:

नुकसान पातळी : १०-२० % किडग्रस्त झाडे आढळून आल्यास कितकनाशक फवारणी. थायमेटोक्झाम १२.६ % + लॅम्म्डा सायलोथीन ९.५ % २० मि.ली. / १० लिटर पाणी किंवा स्पिनेटोरम ११.७ % एस.सी. ५ मि.ली. / १० लिटर पाणी किंवा क्लोरॅन्ट्रिनीलीप्रोल १८.५ % एस.सी. ३ मि.ली. / १० लिटर पाणी.

चौथी अवस्था: उगवणी पासून ७ आठवडे नंतर:

नुकसान पातळी: २० % किडग्रस्त झाडे आढळून आल्यास कितकनाशक फवारणी. स्पिनेटोरम ११.७ % एस.सी. ५ मि.ली. / १० लिटर पाणी किंवा क्लोरॅन्ट्रिनीलीप्रोल १८.५ % एस.सी. ४ मि.ली. / १० लिटर पाणी किंवा इमामेवटीन बेनझोएट ५ % एस.सी. ३ ग्रॅम / १० लिटर पाणी किंवा स्पिनोसाड ४५ % एस.सी. ३ ग्रॅम / १० लिटर पाणी किंवा थायमेटोक्झाम १२.६ % + लॅम्म्डा सायलोथीन ९.५ % २५ मि.ली. / १० लिटर पाणी.

पाचवी अवस्था: काढणीची अवस्था:

नुकसान पातळी: १० % कणसे किडग्रस्त आढळून आल्यास कितकनाशक फवारणी करू नये परंतु अळ्या हाताने गोळा करून त्याचा नाश करावा.

★ ★ ★ (संपर्क: +९१ ९१४६४१२२१०)